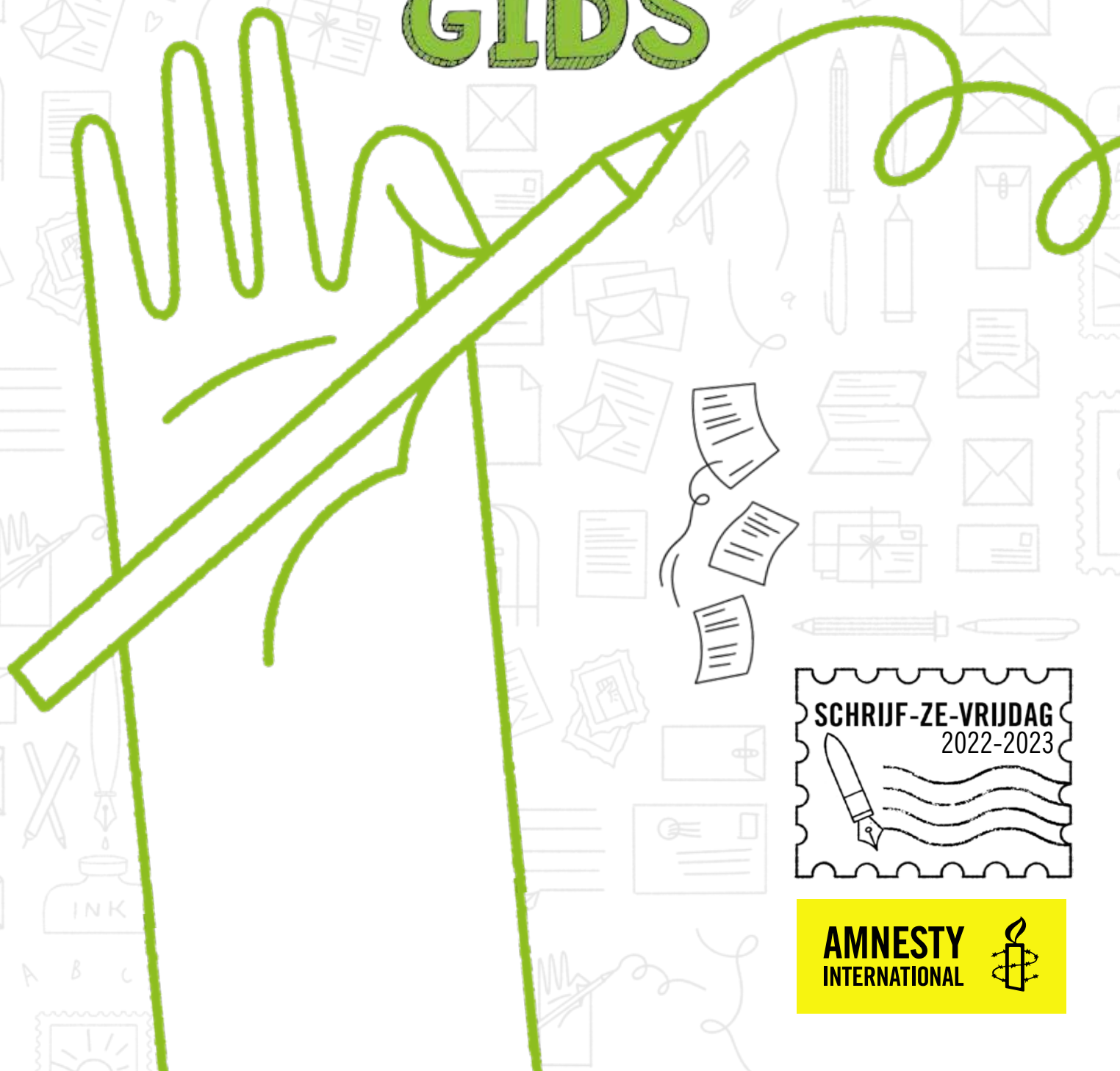

WERKVORMEN
10 TOT 14 JAAR

LEERKRACHTEN- GIDS

AMNESTY
INTERNATIONAL

Aan de slag met deze gids

Bedankt dat je meedoet aan de Schrijf-ze-VRIJdag van Amnesty International Vlaanderen. Het is de dag waarop honderden Vlaamse en Brusselse scholen opkomen voor mensenrechten en vele tienduizenden leerlingen schrijven voor gerechtigheid.

Dit schooljaar schrijven we brieven voor Aleksandra, Yren en Mariana, Shahnewaz en Raif (voorbeeldbrieven vind je apart in het schrijfpakket). Machthebbers hebben hen onterecht gestraft om wat ze doen, wat ze denken of wie ze zijn. Hun situatie wordt verderop in deze leerkrachtengids toegelicht.

Wil je in de klas dieper ingaan op hun verhaal, dan kan je de educatieve werkvormen uit deze gids gebruiken. De werkvormen zijn een handig instrument om je leerlingen te doen nadenken over recht en onrecht.

Vooraan in de gids lees je ook een woordje uitleg over de Schrijf-ze-VRIJdag, over mensenrechten en over Amnesty International. Achteraan vind je een aantal methodieken om je lessen te evalueren en een overzicht van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen die aansluiten bij de leerinhouden van de werkvormen.

Op vrijdag 3 februari 2023 doen de meeste scholen mee aan de Schrijf-ze-VRIJdag, maar deelnemen kan om het even wanneer. Elke dag is een goede dag om op te komen voor mensenrechten. Veel succes!

Het Schrijf-ze-VRIJ-team
Amnesty International Vlaanderen

INHOUD

DE SCHRIJF-ZE-VRIJDAG

- 05 Mensenrechten begrijpen, toepassen en verdedigen
- 06 Wat zijn mensenrechten?
- 07 Wat is Amnesty International?

VOOR WIE SCHRIJVEN WE?

- 08 Aleksandra Skochilenko
- 08 Yren Rotela en Mariana Sepúlveda
- 09 Shahnewaz Chowdhury
- 09 Raif Badawi

EDUCATIEVE WERKVORMEN

- 10 Overzicht
- 12 Vooraf: Afspraken maken
- 13 Opwarmer 1: Mensenrechtensneeuwbal
- 14 Opwarmer 2: Quiz ze vrij
- 15 Werkvorm 1: Donders dobbelspel
- 16 Werkvorm 2: Ultiem toegangsticket
- 18 Werkvorm 3: Mag je alles zeggen?
- 20 Werkvorm 4: Geen misdaad, wel straf
- 22 Werkvormen evalueren
- 23 Eindtermen

BIJLAGEN

DE SCHRIJF-ZE-VRIJDAG

De Schrijf-ze-VRIJdag is een initiatief van Amnesty International Vlaanderen voor basis- en secundaire scholen. Leren over mensenrechten en opkomen voor mensenrechten gaan op de Schrijf-ze-VRIJdag hand in hand. Jaarlijks doen honderden scholen en ruim 100.000 leerlingen mee.

MENSENRECHTEN BEGRIJPEN, TOEPASSEN EN VERDEDIGEN

Meedoen aan de Schrijf-ze-VRIJdag betekent meebouwen aan bewustwording over mensenrechten. Via de menselijke verhalen die op de Schrijf-ze-VRIJdag centraal staan, leer je jouw leerlingen mensenrechten kennen en schendingen herkennen. Je leert hen hoe belangrijk en alomtegenwoordig mensenrechten zijn in ons dagelijkse leven en wat er gebeurt als onze rechten niet worden gerespecteerd. Je brengt hen bij hoe mensenrechten, vertrekkend vanuit menselijke waardigheid en gelijkheid, zorgen voor een rechtvaardige samenleving.

Deze kennis werkt empowerend. Zonder kennis van je mensenrechten kan je niet voor je rechten en die van anderen opkomen. Door over mensenrechten te leren, zijn je leerlingen in staat om zich te engageren en een onrechtvaardige situatie te transformeren, in de eigen leefwereld en daarbuiten.

De Schrijf-ze-VRIJdag draait dus om meer dan 'mensenrechten begrijpen'. De actiedag stimuleert je leerlingen ook om mensenrechten toe te passen en te verdedigen en zo een rechtvaardige samenleving te helpen realiseren.

Hoofd, hart en handen

De voorbeeldbrieven en de educatieve werkvormen van de Schrijf-ze-VRIJdag zijn concrete tools daarvoor. Hiermee geef je jouw leerlingen de kans om actie te ondernemen uit solidariteit met mensen die onrecht meemaken en om dit onrecht om te buigen. De brieven en werkvormen prikkelen het hoofd en het hart van je leerlingen en moedigen hen aan om de handen uit de mouwen te steken.

Daarnaast helpt de Schrijf-ze-VRIJdag je leerlingen om enkele persoonlijke competenties te versterken, zoals kritisch denken en omgaan met conflict.

WAT ZIJN MENSENRECHTEN?

Waarom bestaan mensenrechten? Heeft iedereen ze? En kan je ze verliezen? Het zijn enkele evidente vragen van leerlingen wanneer mensenrechten aan bod komen in de klas. De volgende beknopte uitleg helpt je om deze vragen te beantwoorden.

Basisrechten voor iedereen, overal ter wereld

Mensenrechten zijn basisrechten die alle mensen hebben. Je hebt ze omdat je mens bent. Denk aan het recht op leven, het recht op vrijheid van meningsuiting, het recht op onderwijs en het recht om niet gediscrimineerd te worden. Er bestaan vele tientallen mensenrechten. Ze vormen een geheel van uiteenlopende voorwaarden om menswaardig te kunnen leven. Ze zijn er om de menselijke waardigheid en gelijkheid te beschermen.

Ieder mens heeft mensenrechten. Om het even waar je vandaan komt, hoe je eruitziet, waar je woont, waarin je gelooft ... Niemand kan ze van je afnemen, want je houdt nooit op met mens te zijn. Waar je ook bent, in België of ergens anders: mensenrechten gelden overal.

Sommige mensenrechten kunnen wel worden ingeperkt door de overheid onder strenge en vooraf bepaalde voorwaarden. Zulke inperkingen moeten altijd bij wet voorzien zijn en legitiem, noodzakelijk en proportioneel zijn. Een voorbeeld van een inperking is het verbod op tabaksreclame (= inperking van de vrijheid van meningsuiting om de volksgezondheid te beschermen).

Bescherming tegen de machthebbers

Mensenrechten beschermen ons tegen misbruik door machthebbers. Overheden van zowat alle landen ter wereld hebben afspraken gemaakt om mensenrechten te respecteren. Onze mensenrechten zijn opgenomen in internationale verdragen en verklaringen, die vervolgens zijn omgezet in nationale wetten. Als een overheid de mensenrechten (vermoedelijk) schendt, dan is het mogelijk om naar de rechter te stappen. Overheden kunnen mensenrechten dus niet zomaar opzietten.

Lees meer over de werking en de betekenis van mensenrechten via de QR-code of op www.amnesty-international.be/over-mensenrechten.

Alle mensenrechten zijn even belangrijk

Mensenrechten vormen een samenhangend geheel. Toch blijken ze af en toe met elkaar te botsen. Waar eindigt de vrijheid van meningsuiting en begint de bescherming tegen discriminatie bijvoorbeeld? Als verschillende mensenrechten in conflict komen met elkaar, moeten de concrete omstandigheden worden nagegaan en de conflicterende rechten zorgvuldig tegen elkaar worden afgewogen. Er is immers geen rangorde die bepaalt dat het ene recht belangrijker is dan het andere.

De UVRM als basisinstrument

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) is de eerste wereldwijde afspraak over mensenrechten. De verklaring werd door de Verenigde Naties aangenomen in 1948, kort na de Tweede Wereldoorlog. Door afspraken te maken over de fundamentele rechten en vrijheden van mensen wilden de VN vermijden dat de gruwelen van de wereldoorlog en de Holocaust, waarbij verschillende minderheden massaal werden ontmenselijkt en vermoord, zich ooit nog zouden herhalen.

De UVRM bevat 30 artikelen over mensenrechten op burgerlijk, politiek, sociaal, economisch en cultureel vlak. Alle VN-lidstaten (meer dan 190 landen) moeten deze basisrechten respecteren. Vandaag worden er meer mensenrechten erkend dan er in de UVRM zijn neergeschreven. De UVRM is dus niet 'volledig'. De opstellers raakten het niet over alles eens, waardoor sommige zaken de finale tekst niet haalden. Daarnaast is de samenleving simpelweg geëvolueerd. Het verklaart waarom je in de UVRM geen verbod op de doodstraf terugvindt bijvoorbeeld.

De UVRM is juridisch gezien een verklaring en geen verdrag dat staten bindt. Toch is het een heel belangrijk en gezaghebbend instrument voor de mensenrechten. Het heeft vandaag de status van internationaal gewoonterecht. Bovendien zijn heel wat mensenrechten uit de UVRM overgenomen in een reeks internationale verdragen die wel bindend zijn, zoals het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM). Op die manier kan een land toch worden aangesproken als het zich niet aan de afspraken uit de UVRM houdt.

Ontdek de 30 artikelen van de UVRM (vereenvoudigde versie) als bijlage achteraan in deze gids.

WAT IS AMNESTY INTERNATIONAL?

Amnesty International kan rekenen op meer dan 10 miljoen supporters in wel 150 landen. Samen vormen we de grootste mensenrechtenbeweging ter wereld. Waar onrecht heerst en mensen onderdrukt worden, komen we in actie: we onderzoeken mensenrechtenschendingen, voeren campagnes en lobbyen bij regeringen om mensenrechten te respecteren.

De wereld die we nastreven is een waar de mensenrechten van iedereen worden nageleefd. Onze leidraden daarbij zijn de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en andere internationale mensenrechteninstrumenten. We werken onafhankelijk van regeringen, politieke ideologieën, economisch belang of religie. Het werk van Amnesty International wordt daarom hoofdzakelijk gefinancierd door giften van gewone burgers.

De Schrijf-ze-VRIJDag is een initiatief van Amnesty International Vlaanderen om mensenrechteneducatie te bevorderen. Dit jaar is de Schrijf-ze-VRIJDag aan zijn 32ste editie toe! Via mensenrechteneducatie stimuleren we (jonge) mensen om te denken, te voelen en te handelen vanuit een mensenrechtenkader.

Voor meer info over Amnesty International, scan de QR-code of kijk op www.amnesty-international.be/over-amnesty.

VOOR WIE SCHRIJVEN WE?

ALEKSANDRA SKOCHILENKO

Gevangengezet omdat ze tegen de oorlog in Oekraïne is

Aleksandra (kortweg Sasha) is een Russische artiest die in de gevangenis zit voor haar protest tegen de oorlog in Oekraïne. Op 31 maart 2022 had ze prijskaartjes in een supermarkt in Sint-Petersburg vervangen door oorlogsnieuws. Op de prijskaartjes stond nu info te lezen over het Russische bombardement op het theater van Marioepol bijvoorbeeld. Aleksandra werd kort daarna gearresteerd voor haar actie. Ze werd door de Russische autoriteiten beschuldigd van het verspreiden van 'nepnieuws'. Het is een valse beschuldiging, bedoeld om haar kritiek op de invasie in Oekraïne in de kiem te smoren. De omstandigheden in de gevangenis zijn erg moeilijk. De infrastructuur is erbarmelijk en het eten in de gevangenis is vaak niet aangepast aan Aleksandra's glutenintolerantie. Aleksandra zit momenteel in voorhechtenis en kan 10 jaar gevangenisstraf krijgen voor haar protest tegen de oorlog.

YREN ROTELA EN MARIANA SEPÚLVEDA

Gediscrimineerd omdat ze trans vrouwen zijn

Yren en Mariana zijn twee voorvechters van transrechten in Paraguay. In tegenstelling tot in België, kunnen transgender personen in Paraguay hun naam niet wettelijk veranderen en kunnen ze geen identiteitspapieren krijgen die hun juiste genderidentiteit vermelden. Yren en Mariana, allebei trans vrouwen, ondervinden veel problemen hierdoor. Een job vinden bijvoorbeeld is moeilijk als de naam op je diploma niet overeenkomt met wie je bent en hoe je eruitziet. Trans personen worden in Paraguay ongelijk behandeld, niet alleen door de wet, maar ook in het dagelijkse leven. Yren en Mariana werden al gepest, fysiek aangevallen en verhinderd om luidop te spreken over de discriminatie die ze meemaken. Demonstraties voor transrechten worden vaak verboden door de staat, die trans personen probeert onzichtbaar te maken. Yren en Mariana blijven dapper hun bestaansrecht opeisen, zodat zij en andere trans mensen mogen zijn wie ze zijn.

SHAHNEWAZ CHOWDHURY

Riskeert jarenlange celstraf voor een Facebookbericht

Shahnewaz uit Bangladesh belandde in de gevangenis omdat hij opkomt voor het milieu. In mei 2021 werd zijn dorp weggeveegd door een storm. Shahnewaz schreef op Facebook dat zulke stormen het gevolg zijn van de klimaatopwarming. Hij legde het verband met een nieuwe steenkoolcentrale in zijn dorp. De centrale zou economische ontwikkeling naar de regio moeten brengen, maar volgens Shahnewaz zou het gevolg in de eerste plaats milieuschade zijn. In zijn Facebookbericht riep hij jongeren op om zich te verzetten tegen dit onrecht. Twee dagen later werd hij gearresteerd. Shahnewaz werd door de steenkoolcentrale beschuldigd van het verspreiden van valse informatie. Hij werd 80 dagen vastgehouden op basis van de Bengaalse Digitale Veiligheidswet. Dat is een zeer vage wet die gemakkelijk kan misbruikt worden om kritische stemmen het zwijgen op te leggen. Shahnewaz is vrij op borgtocht, maar riskeert veroordeeld te worden tot 10 jaar gevangenisstraf.

RAIF BADAWI

Reisverbod wegens zijn online activisme

Raif is een bekende blogger en journalist uit Saudi-Arabië. Hij beheerde een online forum waarop blogs werden gepost die kritisch waren voor de overheid. Raif werd opgepakt en door de rechter veroordeeld voor 'het beledigen van de islam' op het forum. Hij kreeg tien jaar gevangenisstraf, een zware geldboete, duizend stokslagen (waarvan er mede dankzij internationale druk "maar" vijftig werden uitgevoerd) en een reisverbod van tien jaar. Dat reisverbod ging van start toen Raif in maart 2022 vrijkwam, nadat hij zijn volledige celstraf had uitgezeten. Hierdoor moet hij nog eens tien jaar zijn vrouw en drie kinderen missen, want zij wonen intussen in Canada. Ze zijn naar het buitenland gevlucht toen Raif werd gearresteerd. Zijn jongste dochter was 4 jaar toen ze haar vader voor het laatst zag. Door het onterechte reisverbod zal ze hem pas op haar 24ste terugzien. Raif hoort vrij te zijn, zonder voorwaarden.

Schrijf mee en eis gerechtigheid voor Aleksandra, Yren en Mariana, Shahnewaz en Raif. Maar vergeet niet: activisme komt uit het hart! Verplicht de leerlingen dus niet om een brief te schrijven als ze niet achter de oproep in de brief staan.

EDUCATIEVE WERKVORMEN

OVERZICHT

De educatieve werkvormen die je hierna ontdekt, doen je leerlingen nadenken over recht en onrecht en waarom mensenrechten belangrijk zijn. Elke werkvorm focust zich op een van de vier centrale verhalen van de Schrijf-ze-VRIJdag. De werkvormen zijn gebaseerd op participatieve leermethodieken. Deze aanpak leert de leerlingen:

- sleutelbegrippen en competenties kennen en de rol van mensenrechten begrijpen in hun leven en de levens van anderen wereldwijd
- een eigen mening vormen, kritisch denken en een diepgaand begrip vormen over de aangereikte situaties en probleemstellingen
- hun verantwoordelijkheidszin en inlevingsvermogen versterken en hun zin voor rechtvaardigheid verder ontwikkelen

Alle filmpjes bij de werkvormen vind je terug op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes of via deze QR-code.

OPWARMER 2

QUIZ ZE VRIJ

p. 14

Wat zijn mensenrechten? Wat doet Amnesty International? Hoeveel leerlingen doen mee aan de Schrijf-ze-VRIJdag? In een korte quiz leren de leerlingen een aantal kernprincipes over mensenrechten en de werking van Amnesty International.

🕒 15 min

WERKVORM 1

DONDERS DOBBELSPEL

p. 15

Hoe reageren je leerlingen als ze in een erg oneerlijke situatie belanden, zoals wanneer ze een celstraf krijgen voor het geven van hun mening? Tijdens een dobbelspel denken je leerlingen hierover na en leren ze het verhaal van Aleksandra kennen.

🕒 35 min

WERKVORM 2

ULTIEM TOEGANGSTICKET

p. 16

Door de klas willekeurig op te delen in leerlingen met en zonder ultiem toegangsticket, ondervinden ze wat het is om ongelijk behandeld te worden. Laat hen tijdens een klasgesprek doorpraten over uitsluiting en discriminatie. Daarna kan je de koppeling maken met het verhaal van Yren en Mariana.

🕒 35 of 45 min

WERKVORM 3

MAG JE ALLES ZEGGEN?

p. 18

Mag je alles zeggen wat je wil? En is er een verschil tussen offline en online je mening uiten? De leerlingen ontdekken het via een video van de VRT NWS-reeks 'KLAAR'. Dat het recht op vrijheid van meningsuiting niet altijd gerespecteerd wordt, komen ze te weten via het verhaal van Shahnawaz.

🕒 40 min

WERKVORM 4

GEEN MISDAAD, WEL STRAF

p. 20

De leerlingen leren dat iedereen mensenrechten kan verdedigen, maar dat dit soms een grote portie moed vergt. Zeker als je het risico loopt om gestraft te worden hierom. Laat de leerlingen meestappen in de wereld van mensenrechtenverdediger Raif, dankzij een video met zijn tienerkinderen Doudi en Miriyam.

🕒 40 min

VOORAF

AFSPRAKEN MAKEN

p. 12

Een goed klasgesprek vraagt om goede afspraken. Laat je leerlingen zelf afspraken maken om de komende les(sen) in alle vrijheid en veiligheid met elkaar in dialoog te kunnen gaan. Zien ze een verband tussen de afspraken en de mensenrechten uit de UVRM?

🕒 10min

OPWARMER 1

MENSENRECHTEN-SNEEUWBAL

p. 13

De leerlingen bouwen samen aan een zin die woord per woord groter en betekenisvoller wordt. Een zin met sneeuwbaaleffect dus! Met dit ludieke woordspel ontdek je wat je leerlingen al weten over mensenrechten.

🕒 15 min

Elke werkvorm kan je beginnen of eindigen door een brief naar de autoriteiten en/of een solidariteitskaartje te schrijven. Voorbeeldbrieven vind je apart in het schrijfpakket en op www.schrijfzevrijdag.be.

VOORAF

AFSPRAKEN MAKEN

DUUR

10 minuten

DOELSTELLINGEN

- De leerlingen kunnen samen afspraken maken en deze toepassen tijdens de lessen over mensenrechten.
- De leerlingen kunnen benoemen wat zij belangrijk vinden tijdens de lessen over mensenrechten en kunnen dit koppelen aan artikels uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM).

BENODIGDHEDEN

- Groot blad papier en stift
- Kleefband en een bord om afspraken aan op te hangen
- UVRM (in de bijlage van deze gids)

VOORBEREIDING

- Schuif de banken aan de kant en plaats de stoelen in een cirkel. Zorg ervoor dat iedereen elkaar kan zien.
- Voorzie een kopie van de UVRM voor elke leerling.

STAP 1 Intro

⌚ 3 MIN

- Leg uit dat jullie het de komende les(sen) zullen hebben over mensenrechten. **Geef wat achtergrondinfo mee over mensenrechten**, zoals dat mensenrechten gelden voor alle mensen, wereldwijd. Licht ook kort het ontstaan van de UVRM toe. Gebruik hiervoor de info op p. 6.
- **Deel de UVRM** uit aan elke leerling en projecteer (indien mogelijk) de UVRM op het bord.

STAP 2 Afspraken maken

⌚ 6 MIN

- Vraag aan de leerlingen wat er nodig is om een klasgesprek vlot te laten verlopen. Stel de vraag: **“Wat zou er jou helpen om deel te nemen aan een klasgesprek?”** Noteer de antwoorden kernachtig op een grote flap papier.
- Vraag de leerlingen of ze **hieraan mensenrechten kunnen koppelen**. Voorbeelden die je kan toevoegen:
 - > Je kiest zelf wat je wel of niet vertelt. Je bent niet verplicht om te antwoorden. Respect voor elkaar is belangrijk, dus luisteren we naar elkaar, zonder te oordelen. We laten elkaar uitspreken voor we reageren. Iedereen is gelijk in de klas (artikel 1 en 19 UVRM).
 - > Meninge kunnen verschillen en dat is oké. We veroordelen elkaar niet omwille van een andere mening (artikel 18 en 19 UVRM).
 - > We respecteren elkaars privacy: we vertellen niets door (via sociale

netwerken, op de speelplaats, in de leraarskamer ...). We roddelen niet over anderen die niet aanwezig zijn (artikel 12 en 29 UVRM).

- > Er mag gelachen worden, zonder uitlachen. We schelden elkaar niet uit en discrimineren elkaar niet (artikel 2 UVRM).

STAP 3 Afspraken ophangen

⌚ 1 MIN

- **Hang de gemaakte afspraken op in de klas.** Vraag kort nog eens of deze afspraken voor iedereen duidelijk zijn en of er nog iets ontbreekt.
- Bij elk later groepsgesprek kan je de leerlingen **herinneren** aan de gemaakte afspraken.
- Houdt iemand zich niet aan de gemaakte afspraken? **Verwijs** dan naar wat de klas samen heeft afgesproken, zonder één iemand met de vinger te wijzen.

OPWARMER 1

MENSENRECHTENSNEEUWBAL

DUUR

15 minuten

DOELSTELLINGEN

- De leerlingen kunnen zinnen vormen over mensenrechten door afwisselend aan het woord te komen.
- De leerkracht kan de voorkennis van de leerlingen ontdekken door naar deze zinnen te luisteren.

STAP 1 Intro

⌚ 3 MIN

- Leg aan de leerlingen uit **wat het sneeuwbaaleffect is**: iets (een gevolg) wat snel groter of krachtiger wordt, zoals een sneeuwbal die steeds groter wordt bij het bergafwaarts rollen.
- Leg uit dat de leerlingen samen een **zin zullen maken met sneeuwbaaleffect** waarin de leerlingen vertellen wat ze al weten over mensenrechten. Iedere leerling mag 1 woord zeggen om de zin aan te vullen. Ook lidwoorden tellen als woord.
- Laat de leerlingen samen een zin proberen te maken zonder een opgelegd onderwerp, om te oefenen.

STAP 2 Bouw een zin

⌚ 10 MIN

- Laat de leerlingen nu zinnen formuleren over mensenrechten. **Start elke zin met: ‘Mensenrechten ...’** en laat de leerlingen daarop verder bouwen.
- Om eindeloze zinnen te vermijden, kan je een **stopwoord afspreken** met de leerlingen, zoals ‘einde’.
- Duid een leerling aan om te starten en **volg de volgorde van de klas**.
- **Herhaal of paraphraseer de zin** wanneer die klaar is. Vraag aan de leerlingen of iedereen akkoord is met de zin. Bespreek indien nodig waarom leerlingen al dan niet akkoord zijn. Start daarna met de volgende zin.
- **Corrigeer de zinnen bij foute of onvolledige inhoud.** Zorg ervoor dat iedereen een aantal keer aan de beurt is gekomen.

STAP 3 Wat wil je nog meer weten?

⌚ 2 MIN

- Vraag aan de leerlingen om **twee zaken te benoemen** waarover ze nog willen bijleren tijdens de lessen over mensenrechten.
- Laat de leerlingen die **klassikaal** opnoemen.
- **Noteer op het bord** de onderwerpen die de leerlingen aanhalen.

Je kan teruggrijpen naar de uitkomsten van deze opwarmer aan het einde van de les(sen) over mensenrechten. Zo kan je nagaan of de leerlingen alles hebben geleerd wat ze wilden weten of als er honger is naar meer.

OPWARMER 2

QUIZ ZE VRIJ

DUUR

15 minuten

DOELSTELLINGEN

- De leerlingen leren een aantal sleutelbegrippen en principes over mensenrechten en de werking van Amnesty International.
- De leerkracht leert de voorkennis van de leerlingen kennen over mensenrechten en Amnesty International.

BENODIGDHEDEN

- Een scherm of smartbord om op te projecteren
- Quizpresentatie (PowerPoint op www.schrijfzevrijdag.be bij 'extra klasmateriaal')
- Antwoordkaarten (in de bijlage van deze gids)

VOORBEREIDING

- Druk de antwoordkaarten af en knip ze uit, zodat elke leerling 4 antwoordkaarten heeft.
- Bekijk op voorhand de antwoorden van de quiz in de presentatie.

STAP 1 Intro

⌚ 5 MIN

- **Deel 4 antwoordkaarten uit per leerling**, zodat elke leerling over de antwoordopties 1, 2, 3 en 4 beschikt.
- Vertel de leerlingen dat je een quiz zal doen over mensenrechten en over Amnesty International om te kijken **wie wat al weet**.

STAP 2 Quiz

⌚ 5 MIN

- **Projecteer de quiz** in de klas.
- **Stel klassikaal de zes meerkeuzevragen** van de quiz.
- Laat de leerlingen **na elke vraag een antwoordkaart in de lucht steken**.
- Ga na wie het juist heeft en wie niet. Vraag aan leerlingen met verschillende antwoorden **waarom ze kozen voor dat antwoord**.
- **Toon het antwoord** dat te vinden is telkens op de slide die volgt op de vraag.
- **Bespreek samen de antwoorden** en ga na of iedereen het antwoord begrijpt en of er nog vragen zijn.

Wil je de quiz iets uitdagender maken? Stel dan nog drie bijkomende quizvragen (vanaf slide 16 van de presentatie) die wat moeilijker zijn. Reken hiervoor 5 extra minuten.

STAP 3 Video van Moses

⌚ 5 MIN

- Eindig de quiz op een hoopvolle noot door de **video van Moses** te tonen (op slide 23 van de presentatie).

WERKVORM 1

DONDERS DOBBELSPEL

DUUR

35 minuten

DOELSTELLINGEN

- De leerlingen kunnen zich inleven in een situatie van iemand van wie de mensenrechten geschonden worden en ervaren hoe het is om oneerlijk behandeld te worden.
- De leerlingen kunnen tijdens een dobbelspel vaststellen welke moeilijkheden mensen kunnen ondervinden als ze opkomen voor hun mening.

BENODIGDHEDEN

- Spelbord en legenda (in de bijlage van deze gids)
- Dobbelstenen
- Pionnen (kan eigen slijper, gom, sleutelhanger ... zijn)
- Video over Aleksandra (kijk op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes of via de QR-code op p.10), een scherm en internetverbinding om de video af te spelen

VOORBEREIDING

- Voorzie voor elk groepje een dobbelsteen en een kopie van het spelbord en de legenda.

KERNBOODSCHAP

- In landen waar de autoriteiten geen kritiek dulden, worden mensen soms onterecht en zwaar gestraft voor hun kritische stem.

STAP 1 Wat zijn mensenrechten?

⌚ 5 MIN

- **Licht kort toe wat mensenrechten zijn.** Gebruik hiervoor de info op p. 6.

STAP 2 Spelregels uitleggen

⌚ 5 MIN

- Verdeel de klas in **groepjes van 3 à 4 leerlingen**.
- Deel aan elk groepje **een spelbord, een legenda en een dobbelsteen** uit. Geef ook aan elke leerling **een pion** of vraag dat ze hun slijper, gom of een ander klein voorwerp gebruiken als pion.
- **Vertel dat per groepje een spel wordt gespeeld** waarbij de leerlingen voelen hoe het is om oneerlijk behandeld te worden en mensenrechtenschendingen mee te maken. Vertel dat het spel zich afspeelt zowel binnen als buiten de gevangenis.
- **Licht de spelregels toe:**
 - > Om beurt wordt met de dobbelsteen gegooid. Elke leerling zet met zijn pion evenveel stappen op het spelbord als de dobbelsteen aangeeft.
 - > De stap waarop de leerling met zijn pion terecht komt, komt overeen met een situatie die staat uitgelegd in de legenda. Ze wordt telkens door de leerling luidop voorgelezen in de groep.
 - > De leerling geeft een reactie op de situatie die die net heeft voorgelezen.
 - > Vervolgens wordt de situatie in groep besproken: is dit eerlijk? Hoe voelen de leerlingen zich hierbij? Heeft iemand werkelijk iets verkeerd gedaan?

> Uiteindelijk zal elke leerling verschillende stappen zetten en een eigen parcours afleggen tijdens het spel. Bij elke stap leeft de leerling zich in de situatie in.

STAP 3 Spelen maar!

⌚ 15 MIN

- **Verwittig de leerlingen** dat de situaties waarin ze terechtkomen niet zo leuk zijn.
- Laat daarna alle groepjes het spel spelen.

STAP 4 Het verhaal van Aleksandra

⌚ 10 MIN

- Vraag aan de leerlingen om **klassikaal te vertellen wat ze van het spel vonden**. Laat voldoende leerlingen aan het woord om meerdere inzichten samen te brengen.
- Vertel dat **mensenrechten niet altijd gerespecteerd worden**. Overal ter wereld maken mensen mee dat ze oneerlijk behandeld worden en dat hun mensenrechten geschonden worden, zoals Aleksandra.
- **Vertel kort het verhaal van Aleksandra** (je vindt het terug op p. 8 en op de voorbeeldbrief).
- Sluit de les af door de **video van Aleksandra** te tonen.

LES EVALUEREN?

Op p. 22 vind je een aantal methodieken die je kunnen helpen om de les en het leerproces van de leerlingen te evalueren.

WERKVORM 2

ULTIEM TOEGANGSTICKET

DUUR

35 minuten (of 45 minuten met stap 4 erbij)

DOELSTELLINGEN

- Leerlingen kunnen omschrijven hoe het voelt om uitgesloten te worden op basis van een willekeurig kenmerk.
- Leerlingen leren het begrip 'discriminatie' kennen en leren welke gevolgen discriminatie kan hebben op een mensenleven.
- Leerlingen zijn in staat om zich in te leven in de ander en laten een empathische houding zien.

BENODIGDHEDEN

- Stukken gekleurd papier voor de meerderheid van de leerlingen
- Video over Yren en Mariana (kijk op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes of via de QR-code op p.10), een scherm en internetverbinding om de video af te spelen

KERNBOODSCHAP

- Discriminatie is een onderscheid maken tussen mensen zonder goede reden of rechtvaardiging. Het is een mensenrechtenschending.
- Het is belangrijk om te kunnen zijn wie je bent. Voor trans personen is dat niet altijd en overal evident. Sommige overheden ontkennen hun bestaan en hun rechten.

STAP 1 Wie mag doen wat die wil?

⌚ 10 MIN

- Vertel de leerlingen dat **de klas de hele samenleving voorstelt** tijdens deze oefening.
- **Deel willekeurig stukken gekleurd papier uit** aan de meerderheid van de leerlingen. Het papier mogen ze op hun bank leggen.
- Leg uit dat de leerlingen die een stuk papier kregen, hiermee overal naartoe kunnen en alles kunnen doen wat ze willen. Het gekleurd stuk papier is **als het ultieme toegangsticket**.
- **Stel de volgende vragen** aan de leerlingen en laat hen de hand opsteken om te antwoorden:
 - > Wie wil volgende week naar school komen?
 - > Wie wil later in een eigen huis wonen?
 - > Wie wil binnenkort nog eens naar een sportclub of een jeugdbeweging?
 - > Wie wil volgend weekend mee naar de bioscoop?
 - > Wie wil later de job van diens dromen kunnen doen?
 - > Wie zou graag eens een vliegtuig nemen naar een ver land waar er veel zon is en een groot zwembad?

- Voordat een leerling antwoordt, vraag je of er op diens tafel een stuk gekleurd papier ligt of niet. **Als er geen gekleurd papier ligt, mag die niet antwoorden** en helaas niet doen wat die wil.

STAP 2 Bespreking

⌚ 15 MIN

- **Bespreek klassikaal wat er zich zonet in de klas heeft afgespeeld.** Je kan vragen stellen als:
 - > Wat gebeurde er zojuist?
 - > Hoe voelden de leerlingen met een stuk gekleurd papier zich?
 - > Hoe voelden de leerlingen zonder een stuk gekleurd papier zich?
 - > Waarom vond je dat wel/niet eerlijk?
 - > Hoe komt het dat sommige mensen uitgesloten worden?
 - > Denk je dat zoiets in het echt zou kunnen gebeuren? Bij ons? Elders in de wereld?
- Licht toe dat de leerlingen verschillend werden behandeld louter op basis van het hebben van een gekleurd stuk papier of niet. Vertel dat als mensen ongelijk worden behandeld op basis van kenmerken die er niet toe doen, dat **neerkomt op discriminatie**.

STAP 3 Het verhaal van Yren en Mariana

⌚ 10 MIN

- **Toon de video** over Yren en Mariana.
- Vraag aan de leerlingen **hoe Yren en Mariana zich voelen volgens hen**, omdat ze geen 'ultiem toegangsticket' hebben tot de samenleving.
- Vraag aan de leerlingen **waarom het belangrijk is dat Yren en Mariana hun naam wettelijk kunnen veranderen**. Vul aan met deze info indien nodig:
 - > Het veranderen van je voornaam en je geslacht in overeenstemming met

je genderidentiteit is een grote stap op weg naar (h)erkenning van jezelf. Vaak kiezen transgender personen ervoor om hun voornaam te veranderen, omdat de 'oude' naam te erg gelinkt is met het verleden in de ene geslachtsrol, of omdat die naam niet voldoende uitdrukt hoe ze zich voelen. Met een nieuwe naam kunnen ze veel meer zichzelf zijn.

- > Als de naam op je officiële papieren niet past bij wie je echt bent, dan loop je tegen veel problemen aan. Het leidt tot discriminatie. Bv. een job vinden is moeilijk als de naam op je diploma niet lijkt overeen te komen met wie je bent en hoe je eruitziet.

- Komen er vragen over de situatie van transgender personen in België? Gebruik de info uit het kaderstuk op deze pagina.

Bij deze stap 3 kan je de werkvorm afronden. Wil je nog dieper ingaan op het begrip 'discriminatie'? Volg dan de optionele stap 4.

STAP 4 Identiteit en discriminatie (optioneel)

⌚ 10 MIN

- Vraag de leerlingen **wat discriminatie is volgens hen**. Schrijf wat ze zeggen in kernwoorden op het bord om zo tot een gedeeld begrip te komen.
- **Koppel terug met de volgende omschrijving**: "Discriminatie is mensen in een gelijke situatie ongelijk behandelen en uitsluiten op basis van kenmerken die er niet toe doen. Als mensen ongelijk behandeld worden vanwege bv. hun etnische achtergrond, huidskleur, godsdienst, geslacht, seksuele oriëntatie, genderidentiteit, leeftijd of een andere reden die in de wet omschreven

staat, dan is er sprake van discriminatie. Er is in dat geval geen goede reden of rechtvaardiging om een onderscheid te maken."

- **Leg de leerlingen de volgende stelling voor**: 'Stel dat je (al) een identiteitskaart hebt, maar niet met de naam erop die jij wil, hoe zou je reageren? Hoe zou je leven er dan uitzien? Wat zou je wel of niet kunnen doen?'
- **Laat de leerlingen een 5-tal minuten in duo discussiëren** over de stelling en laat hen **klassikaal terugkoppelen** met hun bedenkingen.

LES EVALUEREN?

Op p. 22 vind je een aantal methodieken die je kunnen helpen om de les en het leerproces van de leerlingen te evalueren.

Wat is de situatie van transgender personen in België?

In België kunnen transgender personen hun voornaam en geslachtsregistratie (M/V) wettelijk wijzigen in overeenstemming met hun genderidentiteit. De procedure vindt volledig plaats bij de gemeente en duurt maximaal 6 maanden (in de praktijk gaat het vaak sneller). Daarna volgt de administratie: een nieuwe identiteitskaart, reispaspoort, rijbewijs ... De wijziging van zaken als bankgegevens, huurcontract etc. kunnen met een getekende akte gebeuren. Vroeger moesten transgender personen in België zich verplicht laten opereren en psychiatrisch onderzoek ondergaan om hun naam en geslacht officieel te wijzigen, maar deze voorwaarden werden in 2018 bij wet afgeschaft wegens vernederend en in strijd met de mensenrechten. Tot op vandaag is de registratie van 'X' als geslachtsaanduiding op de identiteitskaart onmogelijk in België.

WERKVORM 3

MAG JE ALLES ZEGGEN?

DUUR

40 minuten

DOELSTELLINGEN

- De leerlingen kunnen het begrip 'activisme' omschrijven en kunnen voorbeelden geven uit het dagelijkse leven.
- De leerlingen kunnen het recht op vrije meningsuiting begrijpen aan de hand van de video 'KLAAR: Mag je zomaar alles zeggen?'.
- De leerlingen kunnen omschrijven welke grenzen er zijn aan het recht op vrijheid van meningsuiting.
- De leerlingen kunnen het verhaal van Shahnewaz verbinden met het recht op vrije meningsuiting.

BENODIGDHEDEN

- Werkblad 'Mag je alles zeggen?' (in de bijlage van deze gids)
- Oplossingen bij het werkblad 'Mag je alles zeggen?' (kijk op www.schrijfzevrijdag.be bij 'extra klasmateriaal')
- Video 'KLAAR: Mag je zomaar alles zeggen?' (kijk op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes of via de QR-code op p.10), een scherm en internetverbinding om de video af te spelen
- Video over Shahnewaz (idem)

VOORBEREIDING

- Voorzie voor elke leerling een werkblad 'Mag je alles zeggen?'.

KERNBOODSCHAP

- Activisme is een manier om van de wereld een betere plek te maken.
- Via online activisme kan je snel veel mensen bereiken. Maar er zijn ook risico's aan verbonden: je hebt weinig of geen controle over wie meeleest en wat er met jouw bericht, mening of actie gebeurt.
- Vrijheid van meningsuiting is een mensenrecht. Overheden moeten kritische meningen toestaan. Ze kunnen er wel grenzen aan stellen, maar alleen onder strenge en vooraf bepaalde voorwaarden.

STAP 1 Intro mensenrechten en activisme

⌚ 5 MIN

- **Licht kort toe wat mensenrechten zijn** en hoe de UVRM is ontstaan. Gebruik hiervoor de info op p. 6.
- Pols naar de voorkennis over activisme bij de leerlingen. **Vraag hen wat activisme is** wanneer ze aan mensenrechten denken.
- **Vul aan met de volgende omschrijving** indien nodig: 'Activisme is de actie die mensen ondernemen omdat ze de wereld willen veranderen en verbeteren. Activisten zijn bijvoorbeeld schrijvers, kunstenaars, leerkrachten, mensen die op straat komen om een probleem aan te pakken ... Het kan iedereen zijn, dus ook jij en ik, die van de wereld een betere plek wil maken en stappen onderneemt om dat mogelijk te maken.'

STAP 2 Het verhaal van Shahnewaz

⌚ 10 MIN

- **Vertel aan de leerlingen het verhaal van Shahnewaz** via de info op p. 9 en in de voorbeeldbrief. Geef zeker deze elementen mee:
 - > Shahnewaz wil een beter milieu. Hij komt hiervoor in actie.
 - > Hij schreef een post op Facebook. Daarin zei hij dat een steenkoolcentrale in zijn buurt slecht is voor het milieu.
 - > Hij heeft het recht om zijn mening te delen, zowel online als offline. Iedereen heeft immers het recht op vrije meningsuiting. Dat is een mensenrecht.

- Gebruik Shahnewaz' verhaal om de leerlingen te **doen nadenken over het recht op vrije meningsuiting**. Geef deze vragen mee:
 - > Denken jullie dat je altijd en overal je mening mag en kan zeggen?
 - > Zo ja, waarom?
 - > Zo nee, waarom niet en wanneer niet?
- Laat de leerlingen hierover een 5-tal minuten **klassikaal in gesprek** gaan.

STAP 3 Video 'Mag je zomaar alles zeggen?'

⌚ 15 MIN

- Deel aan elke leerling een **werkblad 'Mag je alles zeggen?'** uit.
- **Toon de video** 'KLAAR: Mag je zomaar alles zeggen?'.
- Laat de leerlingen **het werkblad invullen** nadat ze de video hebben gezien. Speel daarna de video voor een tweede maal af.
- **Overloop de antwoorden klassikaal** en vul aan met de oplossingen bij het werkblad indien nodig.

Lees het kaderstuk op p. 19 voor extra informatie over het recht op vrijheid van meningsuiting.

STAP 4 Nabespreking met video

⌚ 10 MIN

- **Toon de video** over Shahnewaz.
- **Bespreek Shahnewaz' situatie met de klas.** Stel de volgende vragen:
 - > Blijft Shahnewaz volgens jullie binnen de grenzen van zijn recht op vrije meningsuiting? Of gaat hij te ver?
 - > Vinden jullie zijn situatie eerlijk? Waarom wel of waarom niet?
 - > Verdient Shahnewaz een celstraf?
 - > Wat zouden jullie kunnen of willen doen om Shahnewaz te helpen?

LES EVALUEREN?

Op p. 22 vind je een aantal methodieken die je helpen om de les en het leerproces van de leerlingen te evalueren.

Het recht op vrije meningsuiting

Het recht op vrije meningsuiting is een **mensenrecht**. Het geldt dus voor alle mensen, overal ter wereld. Het recht wordt gewaarborgd in verschillende verklaringen, verdragen en wetten.

Het recht op vrije meningsuiting betekent dat je **vrij bent om te zeggen wat je denkt**. Het maakt niet uit hoe je dat doet: mondeling, geschreven, via kunst, op het internet of in andere media, door straatprotest, per brief ... Het wordt ook 'expressievrijheid' genoemd. Overheden moeten er zich zo weinig mogelijk in mengen.

Mag je echt alles zeggen? Nee, want het recht op vrije meningsuiting is **geen absoluut recht**. Dat wil zeggen dat de overheid het recht kan inperken onder strenge en vooraf bepaalde voorwaarden. Zo'n inperking in België is bijvoorbeeld de antidiscriminatiewetgeving, die verbiedt dat iemand aanzet tot haat, geweld of discriminatie. Let wel: het moet verder gaan dan 'louter' een haatdragende mening uiten (er moet een duidelijke bedoeling zijn om anderen aan te zetten om een bepaalde groep te discrimineren, zich vijandig tegenover hen op te stellen of geweld tegen hen te gebruiken, op grond van één of meerdere discriminatiecriteria). Een rechter kan oordelen of iemand de regels overtreedt of niet.

Wat met afwijkende, kwetsende of aanstootgevende meningen? Deze worden in principe beschermd door het recht op vrije meningsuiting en kunnen juridisch niet bestraft worden zonder wettelijke inperking. Dit wil niet zeggen dat hatelijke boodschappen zomaar oké zijn. Integendeel, ze zijn erg problematisch en kunnen bijdragen aan een sfeer van hatelijkheid, vijandigheid en polarisering. Andere oplossingen moeten dan gezocht worden. Het is goed om ons daarover te bevragen als samenleving. Dialoog en educatie zijn hierbij essentieel.

Niet iedereen ter wereld kan trouwens zonder gevaar zijn mening uiten, zeker niet wanneer het gaat over de politieke situatie van een land of over mensen die veel macht hebben. Regeringen misbruiken soms hun machtspositie om **kritiek te onderdrukken**. Wereldwijd zitten er mensen in de cel of worden ze op een andere manier gestraft, alleen maar omdat ze kritiek hebben op de overheid. Deze regeringen schenden dan flagrant het recht op vrijheid van meningsuiting.

Voor meer info over het recht op vrije meningsuiting, kijk op www.schrijfzevrijdag.be bij 'extra klasmateriaal'.

WERKVORM 4

GEEN MISDAAD, WEL STRAF

DUUR

40 minuten

DOELSTELLINGEN

- Leerlingen kunnen vanuit eigen voorbeelden vertellen wat het betekent om moedig te zijn.
- Leerlingen leren het begrip mensenrechtenverdediger kennen, inclusief enkele kenmerken van een mensenrechtenverdediger.
- Leerlingen kunnen aan de hand van het persoonlijke verhaal van een mensenrechtenverdediger inzien dat je gestraft kan worden, ook al heb je geen misdrijf begaan.

BENODIGDHEDEN

- Video over de kinderen van Raif Badawi (kijk op www.amnesty-international.be/schrijfzevrijdag-filmpjes of via de QR-code op p. 10), een scherm en internetverbinding om de video af te spelen

KERNBOODSCHAP

- Mensenrechten zijn er om mensen te beschermen.
- Iedereen kan mensenrechten verdedigen, maar soms vergt het heel wat moed.
- Als een regering de mensenrechten niet beschermt of niet respecteert, hebben we mensenrechtenverdedigers nodig. Ze liggen vaak onder vuur, net omdat ze de moed hebben om tegen de autoriteiten in te gaan.

STAP 1 Wat zijn mensenrechten?

⌚ 5 MIN

- **Licht kort toe wat mensenrechten zijn** en hoe de UVRM is ontstaan. Gebruik hiervoor de info op p. 6.

STAP 2 Wat is moedig zijn?

⌚ 5 MIN

- Vraag de leerlingen **wat het voor hen betekent om moedig te zijn?** Vraag om enkele voorbeelden te geven van iets moedigs dat ze al gedaan hebben of van moedige mensen ze kennen.
- Leg uit dat **opkomen voor mensenrechten ook moed vergt**. Soms zijn er erg oneerlijke en onrechtvaardige situaties, waarbij mensenrechten worden geschonden. Er zijn mensen die zo'n situaties niet zomaar laten gebeuren en die opkomen voor hun rechten en de rechten van anderen. Deze mensen verdedigen mensenrechten.
- **Maak de link met de term 'mensenrechtenverdedigers'**. Licht toe dat overheden verplicht zijn om mensenrechten te respecteren en te beschermen. Als de overheid hier niet in slaagt, zijn er moedige mensen die ervoor strijden dat mensenrechten wel beschermd, gerespecteerd en nageleefd worden.

STAP 3 Wat is een mensenrechtenverdediger?

⌚ 15 MIN

- Laat 2 of 3 leerlingen **een mensenrechtenverdediger tekenen op het bord**. Suggereer dat ze iets kunnen tekenen over:
 - > hoe deze persoon eruitziet? (fysiek)
 - > wat die moet kunnen? (vaardigheden) Wat die moet kennen? (kennis)
 - > welke problemen die kan hebben?
 - > wat die al heeft meegemaakt?
 - > hoe die zich voelt?
- Wanneer de leerlingen klaar zijn, **vraag hen wat ze getekend hebben en waarom**. Vraag aan de rest van de klas of zij ook denken dat een mensenrechtenverdediger er zo uitziet. Je kan aanvullen met de volgende kenmerken van een mensenrechtenverdediger:
 - > verdedigt, promoot en beschermt mensenrechten.
 - > steunt niet alleen mensenrechten, maar onderneemt ook werkelijk actie.
 - > gebruikt geen geweld, haat of discriminatie.
 - > kan bezig zijn met lokale mensenrechtenkwesties (lokaal activisme), maar ook met regionale, nationale of internationale situaties.
 - > kan in diens eentje te werk gaan, maar ook samen met anderen.
- Concludeer met de leerlingen dat **een mensenrechtenverdediger niet sterk, groot en machtig moet zijn**. Een mensenrechtenverdediger is iemand die zonder geweld opkomt voor mensenrechten, enkel met de bedoeling ervoor te zorgen dat mensenrechten beter beschermd en nageleefd worden.

- **Vertel dat mensenrechtenverdedigers het niet altijd gemakkelijk hebben:**

- > Mensenrechtenverdedigers krijgen soms zware straffen van de autoriteiten, gewoon omdat ze opkomen voor hun mensenrechten en/of die van anderen.
- > De autoriteiten straffen hen omdat ze de mensenrechtenverdedigers lastpakken vinden die het niet eens zijn met hen. Door hen te straffen, willen ze kritische mensen doen zwijgen.
- > Een voorbeeld van een straf is een **reisverbod**. Dat wil zeggen dat iemand het land niet mag verlaten. Zelfs niet als diens familie in een ander land woont, waardoor ze niet bij elkaar kunnen zijn en ver van elkaar moeten leven. Een reisverbod komt soms nadat de persoon al een celstraf heeft uitgezeten.

STAP 4 Video met de kinderen van Raif

⌚ 15 MIN

- **Toon de video** met de kinderen van Raif Badawi. In de video beantwoorden Doudi en Miriyam Badawi 9 vragen over hun vader en over wat hun gezin meemaakt.
- **Eindig met een korte nabespreking** van de video. Stel de volgende vragen:
 - > Wat dachten jullie bij het zien van de video?
 - > Wat heeft indruk op jullie gemaakt?
 - > Vinden jullie Raif een mensenrechtenverdediger?
 - > Waarom wel of waarom niet?

LES EVALUEREN?

Op p. 22 vind je een aantal methodieken die je helpen om de les en het leerproces van de leerlingen te evalueren.

WERKVORMEN EVALUEREN

De werkvormen in deze gids helpen de leerlingen om verschillende competenties aan te scherpen en te ontwikkelen, gaande van burgerzin, cultureel bewustzijn en zelfexpressie tot kunnen samenleven en respect en empathie tonen. Hun leerproces evalueren levert zeer waardevolle inzichten op.

Aan de werkvormen zijn geen summatieve evaluaties verbonden met een focus op de eindbeoordeling, maar wel formatieve evaluaties waarbij je de leerlingen begeleidt in hun ontwikkeling en vorderingen.

De voordelen van evalueren op een rij:

1. Je leerlingen onthouden beter hun nieuwe leerstof en ervaringen als ze terugblikken op wat ze hebben geleerd.
2. Je leert hoe effectief je lessen zijn en of je ze nog beter kan maken.
3. Je toont je betrokkenheid en professionalisme.
4. Je bent extra gemotiveerd als je de positieve resultaten ziet van je lessen.
5. Je kan gemakkelijker conclusies delen met collega's.

Deel je resultaten ook met Amnesty International Vlaanderen en help ons aanbod van mensenrechten-educatie nog beter te maken. Na de Schrijf-ze-VRIJDag zal je worden uitgenodigd om deel te nemen aan een online evaluatie. Feedback is ook steeds welkom op schrijfzevrijdag@amnesty-international.be.

EVALUATIEMETHODIEKEN

METHODIEK 1: VUL AAN

Schrijf één of meer van de volgende zinnen op het bord of op een grote flap papier:

- Dit vond ik het leukste aan deze les ...
- Dit vond ik het minst leuke aan deze les ...
- Het belangrijkste dat ik tijdens deze les heb geleerd is ...
- Deze les heeft mij gemotiveerd om ...

Geef elke leerling een blanco A4-blad. Geef de leerlingen een aantal minuten om de zin die hen het meeste aanspreekt over te schrijven en te beantwoorden. Vraag aan een aantal leerlingen om hun zin en antwoord luidop toe te lichten. Verzamel na afloop van de les de antwoorden van alle leerlingen. Zo krijg je feedback van de hele groep leerlingen. Deze methodiek kan je na elke werkvorm gebruiken. Ze is niet anoniem en sluit dus geen sociaal wenselijke antwoorden uit.

METHODIEK 2: WIE VANGT, DIE VERTELT

Bij deze methodiek heb je enkel een bal nodig om de mening van je leerlingen te weten te komen. Hoe begin je eraan? Je gooit een bal in de lucht. Wie de bal opvangt, vertelt wat die heeft bijgeleerd. Daarna gooit deze persoon de bal omhoog, zodat het patroon zich kan herhalen. Het is de bedoeling dat zoveel mogelijk leerlingen aan het woord komen. Deze methodiek kan je na elke werkvorm gebruiken. Hoewel het fijn is om luidop elkaars mening te horen, maakt dit de kans op sociaal wenselijke antwoorden groter.

METHODIEK 3: EXITTICKET

Gebruik een exitticket (in de bijlage van deze gids) om na te gaan hoe je leerlingen de les hebben ervaren. Deel aan elke leerling een exitticket uit. Laat ze in de bovenste balk één waardevol element uit de les opschrijven. Laat ze in de onderste balk schrijven wat ze als moeilijker ervaren hebben, een vraag die ze willen stellen of een emotie die ze kwijt willen. Laat de leerlingen het exitticket anoniem invullen, tenzij ze een zeer gerichte vraag hebben en ze graag hun naam willen vermelden.

EINDTERMEN

De werkvormen in deze gids zijn bedoeld voor het basisonderwijs (vanaf 10 jaar) en de eerste graad van het secundair onderwijs. Ze komen tegemoet aan verschillende eindtermen, onderwijs- en ontwikkelingsdoelen van je leerlingen.

EINDTERMEN LAGER ONDERWIJS

LEERGEBIEDGEBONDEN EINDTERMEN

Mens en maatschappij > Mens > Ik en mezelf

Eindtermen 1.1 en 1.2

Mens en maatschappij > Mens > Ik en de ander

Eindterm 1.4

Mens en maatschappij > Maatschappij - Sociaal-culturele verschijnselen

Eindtermen 2.7 en 2.12

Mens en maatschappij > Politieke en juridische verschijnselen

Eindtermen 2.13 en 2.15

LEERGEBIEDOVERSCHRIJDENDE EINDTERMEN

Sociale vaardigheden > Relatiewijzen

Eindtermen 1.6

Sociale vaardigheden > Domein samenwerking

Eindterm 3

ONTWIKKELINGSDOELEN LAGER BUITENGEWOON ONDERWIJS

TYPE BASISAANBOD

Leergebied Sociale vaardigheden - domein relatiewijzen, gespreksconventies, samenwerking. Specifiek werkt het pakket op de ontwikkelingsdoelen TD 10.f en TD 11.e.

Leergebied Mens en maatschappij - domein mens (ik en mezelf, ik en de ander) en domein maatschappij (Sociaal-economische verschijnselen, Politieke en juridische verschijnselen). Specifiek werkt het pakket op de ontwikkelingsdoelen HD 14, TD 15.c, TD 15.d, HD 19, HD 20 en HD 22.

TYPE 7

Leergebied Sociaal-emotionele ontwikkeling - domein dynamisch-affectieve ontwikkeling, sociale competentie relatiewijzen, gespreksconventies, leven en samenwerken in groep. Specifiek werken de werkvormen op de ontwikkelingsdoelen 50, 51 en 63.

Leergebied Mens en maatschappij - domein mens (ik en mezelf, ik en de ander) en domein maatschappij (Sociaal-economische verschijnselen, Politieke en juridische verschijnselen). Specifiek werken de werkvormen op de ontwikkelingsdoelen 2.7, 2.12, 2.13 en 2.15.

EINDTERMEN SECUNDAIR ONDERWIJS, 1STE GRAAD, A- EN B-STROOM

ONDERWIJSDOELEN EN EINDTERMEN TRANSVERSAAL EN/OF ATTITUDINAAL

Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

Eindtermen 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.6, 7.7, 7.9, 7.16 en 7.17

Sociaal-relatieve competenties

Eindterm 5.3

BIJLAGEN

1. **De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens** p. 25
Bijlage bij vooraf:
Afspraken maken
2. **Antwoordkaarten** p. 26
Bijlage bij opwarmer 2:
Quiz ze vrij
3. **Legenda en spelbord** p. 27
Bijlage bij werkvorm 1:
Donders dobbelspel
4. **Werkblad 'Mag je alles zeggen?'** p. 29
Bijlage bij werkvorm 3:
Mag je alles zeggen?
5. **Exittickets** p. 30
Bijlage bij evaluatie-
methodiek 'exitticket'

DE UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS

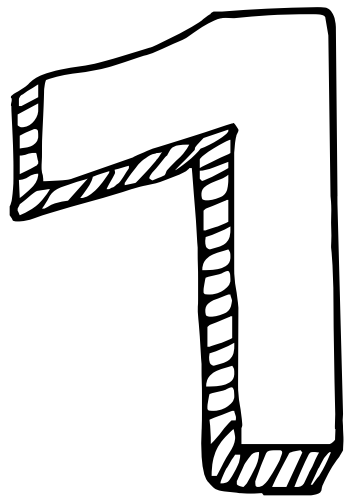
De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) werd in 1948 aangenomen door de Verenigde Naties. Alle leden van de VN (de meeste landen van de wereld) hebben zich ertoe verbonden om de verklaring na te leven.

Ontdek hieronder de 30 artikelen uit de UVRM (vereenvoudigde versie) die de rechten van de mens bepalen op burgerlijk, politiek, sociaal, economisch en cultureel vlak.

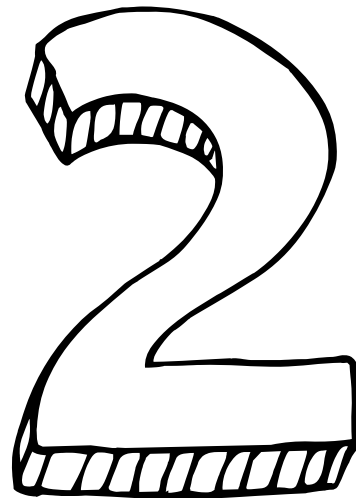
1. Alle mensen worden vrij en met gelijke rechten geboren.
2. Iedereen heeft recht op alle rechten, ongeacht of je jong of oud, man of vrouw bent, welke huidskleur je hebt, welke godsdienst je belijdt of welke taal je spreekt.
3. Je hebt recht op leven in vrijheid en veiligheid.
4. Slavernij is verboden.
5. Folteren is verboden.
6. Je hebt recht op dezelfde bescherming als iedereen.
7. Iedereen moet volgens de wet op dezelfde manier behandeld worden.
8. Je hebt het recht om hulp van een rechter te vragen, als je vindt dat je volgens de wetten van je land niet goed wordt behandeld.
9. Niemand heeft het recht om je zonder goede reden gevangen te zetten of het land uit te sturen.
10. Je hebt recht op een eerlijke en openbare rechtszaak met een onafhankelijke rechter.
11. Je bent onschuldig tot je schuld bewezen is. Je hebt het recht om je te verdedigen tegen beschuldigingen.
12. Je hebt recht op privacy. Je hebt recht op bescherming als iemand je lastig valt, je brieven opent of kwaad van je spreekt.
13. Je hebt het recht om te gaan en te staan waar je wilt, in eigen land en in het buitenland.
14. Als je slachtoffer wordt van mensenrechtenschendingen, heb je het recht om naar een ander land te gaan en dat land te vragen om jou te beschermen.
15. Je hebt recht op een nationaliteit.
16. Je hebt het recht om te trouwen met wie je wil en een gezin te stichten.
17. Je hebt recht op eigendom en niemand mag je bezittingen zonder goede redenen afnemen.
18. Je hebt recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
19. Je hebt recht op vrijheid van mening en meningsuiting.
20. Je hebt het recht om bijeen te komen en je te verenigen.
21. Je hebt het recht om deel te nemen aan de politiek van je land.
22. Je hebt recht op maatschappelijke zekerheid en het recht om jezelf te ontwikkelen.
23. Je hebt recht op werk naar keuze en een rechtvaardig loon voor je werk.
24. Je hebt recht op rust, vrije tijd en betaalde vakantie.
25. Je hebt recht op alles wat nodig is om ervoor te zorgen dat je niet ziek wordt, geen honger hebt en een dak boven je hoofd hebt. Moeder en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand.
26. Je hebt recht op onderwijs.
27. Je hebt het recht om te genieten van kunst, cultuur en wetenschappelijke ontwikkeling.
28. Alle regeringen moeten ervoor zorgen dat de mensenrechten worden nageleefd.
29. Je hebt ook plichten tegenover de mensen om je heen, zodat ook hun mensenrechten kunnen worden beschermd. De wetten in je land mogen niet ingaan tegen deze mensenrechten.
30. Geen enkel land en geen enkel mens mag proberen om de rechten te vernietigen die in deze Verklaring staan.

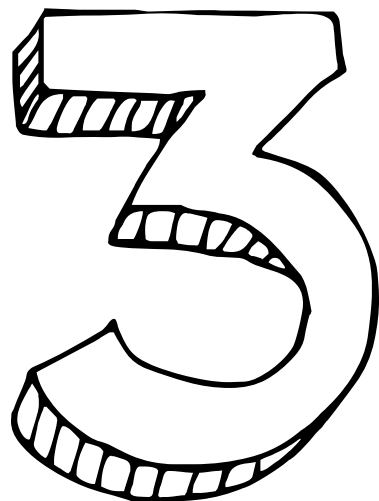
DONDERS DOBBELSPEL

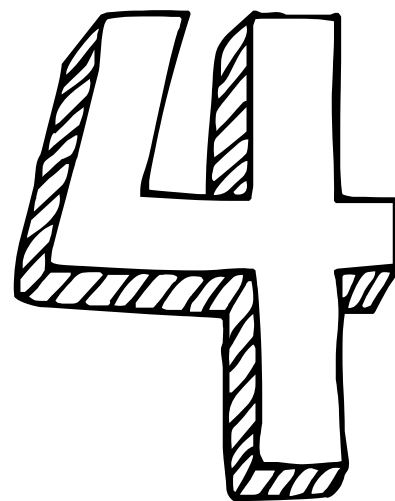
QUIZ ZE VRIJ

QUIZ ZE VRIJ

QUIZ ZE VRIJ

QUIZ ZE VRIJ

LEGENDA

- 1 Vandaag is een rustige dag. Je gaat naar school en komt terug thuis.
- 2 De politie staat aan je deur. Je moet mee naar het politiekantoor voor ondervragingen. Je moet een nacht in de cel blijven, omdat je een video op YouTube hebt geliket.
- 3 Je wordt op klaarlichte dag gearresteerd door de politie. Ze sluiten je op in de cel, zonder verdere uitleg te geven.
- 4 Bij een betoging tegen de overheid word je opgepakt door de politie. Je moet 3 weken in de gevangenis blijven en je mag je familie niet bellen. Bij de volgende ronde mag je niet met de dobbelsteen gooien en moet je een beurt overslaan.
- 5 Je zit in de gevangenis, maar je weet niet waarom. De persoon met wie je een cel deelt, is niet zo lief voor je. Hij verstopt je tandenborstel en je tandpasta.
- 6 Je belandt achter de tralies, omdat je samen met een vriend een liedje hebt gemaakt over de koning.
- 7 Je wordt dagelijks gepest door het personeel van de gevangenis. Ga één stap terug op het spelbord.
- 8 Geen nieuws. Je blijft in de gevangenis.
- 9 Je krijgt ruzie met iemand van het personeel van de gevangenis. Die beslist zomaar dat je 2 weken niet mag bellen met je familie. Ga 3 stappen terug op het spelbord.
- 10 Je kreeg net telefoon van je familie. Zij kregen thuis een dreigbrief waarin staat dat je goed moet oppassen voor een aantal boze mensen wanneer je de gevangenis zal verlaten.
- 11 Geen nieuws. Je blijft in de gevangenis.
- 12 Na vele maanden van stilte krijg je eindelijk te horen hoelang je nog in de gevangenis moet blijven. De rechter besliste dat je nog 5 jaar opgesloten blijft. Sla de volgende 2 beurten over.
- 13 Je zit al 2 jaar in de gevangenis voor iets dat je niet gedaan hebt. Plots krijg je honderden kaartjes van mensen die een lieve boodschap naar jou schreven. Dit geeft je veel hoop. Het einde is bijna in zicht!
- 14 Je mag voorlopig de gevangenis verlaten, maar je moet je wel elke dag aanmelden bij het politiekantoor.
- 15 Je mag de gevangenis verlaten en terug naar je familie gaan.

START

1

2

4

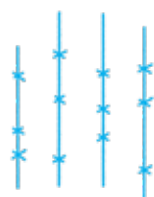
3

5

6

7

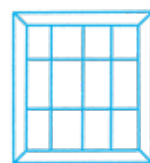
9

8

10

11

13

12

14

15

FINISH

MAG JE ALLES ZEGGEN?

Bekijk de video over vrijheid van meningsuiting. Vul de volgende vragen in.

1. Wat houdt het recht op vrije meningsuiting in?

.....

.....

.....

2. Er zijn enkele grenzen aan je recht op vrije meningsuiting. Welke?

.....

.....

.....

3. Kan je hier een eigen voorbeeld van bedenken?

.....

.....

.....

4. Waarom zijn er online soms fellere meningen?

.....

.....

.....

5. Welke gevaren zijn er bij het uiten van je mening online?

.....

.....

.....

6. Je mening uiten op sociale media is volgens Bram zoals:

.....

.....

.....

EXITTICKETS

EXIT- TICKET

Noteer 1 waardevol element uit deze les dat je zeker zal blijven:

Noteer 1 element dat je als lastiger of moeilijker hebt ervaren in deze les:

EXIT- TICKET

Noteer 1 waardevol element uit deze les dat je zeker zal blijven:

Noteer 1 element dat je als lastiger of moeilijker hebt ervaren in deze les:

COLOFON

Deze leerkrachtengids is een uitgave van Amnesty International Vlaanderen en maakt deel uit van het educatief materiaal voor de Schrijf-ze-VRIJdag 2022-2023.

Werken mee

Valerie De Marie, Tess Heirwegh, Emmelien Maus, Nieke Nouwen, Laetitia Nsiona, Jan Pollet, Griet Ryckeboer en Miep Tunnissen

V.U.

Wies De Graeve, Goffartstaat 32, 1050 Brussel
0418.308.243 RPR Brussel

Vormgeving

Patricia Kempeneers
(Welcome Back Victoria/Little Miss Victoria)

Illustraties

Zinzi Moons

Druk

Zwart Op Wit

© Foto's

Amnesty International, tenzij anders vermeld

Vragen of opmerkingen over de Schrijf-ze-VRIJdag?

Contacteer het Schrijf-ze-VRIJ-team via
schrijfzevrijdag@amnesty-international.be

Willen je leerlingen meer?

Zijn je leerlingen gemotiveerd om zich vaker in te zetten voor mensenrechten, dan kunnen ze het Schrijf-ze-VRIJ-team contacteren via schrijfzevrijdag@amnesty-international.be. We helpen graag met extra ideeën. Na de secundaire school kunnen ze aansluiten bij de Amnesty-jongeren (contact via carolien.vekemans@amnesty-international.be).

Volg ons

 www.amnesty-international.be
 [Facebook.com/amnestylvl](https://www.facebook.com/amnestylvl)
 [Twitter.com/amnestylvl](https://twitter.com/amnestylvl)
 [Instagram.com/amnestylvlaanderen](https://www.instagram.com/amnestylvlaanderen)

De Schrijf-ze-VRIJdag is een initiatief van Amnesty International Vlaanderen voor basis- en secundaire scholen. Leren over mensenrechten en opkomen voor mensenrechten gaan op de Schrijf-ze-VRIJdag hand in hand. Jaarlijks doen honderden scholen en ruim 100.000 leerlingen mee.

BEDANKT DAT JE OPKOMT VOOR MENSENRECHTEN!